

SZKOŁA GŁÓWNA GOSPODARSTWA WIEJSKIEGO W WARSZAWIE
INSTYTUT EKONOMII I FINANSÓW
KATEDRA EKONOMIKI I ORGANIZACJI PRZEDSIĘBIORSTW

KONFERENCJA

**Przemiany w rolnictwie – współczesne wyzwania ekonomiczne,
społeczne i środowiskowe**

z okazji Jubileuszu 70-lecia urodzin Prof. dr. hab. HENRYKA RUNOWSKIEGO

**Wspólna Polityka Rolna,
rolnicy i konsumenci żywności wobec
wyzwań Europejskiego Zielonego Ładu**

prof. dr hab. Walenty Poczta

Warszawa, 18.04.2023 r.

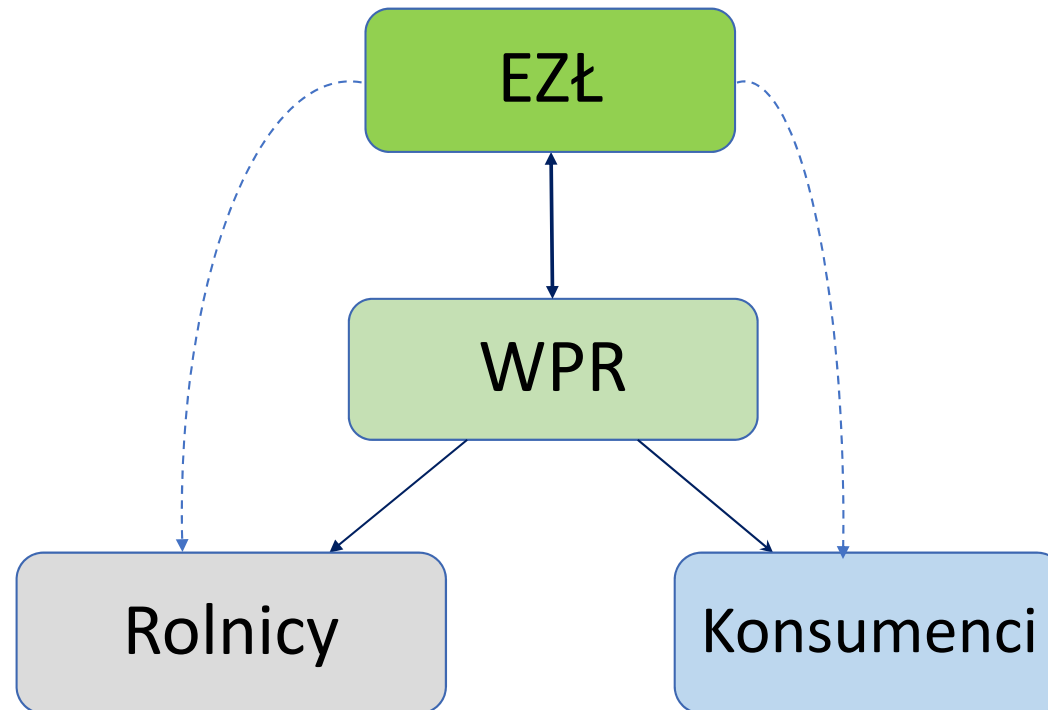
do cytowania:

Poczta, Walenty. (2023, kwiecień 18). Wspólna Polityka Rolna, rolnicy i konsumenci żywności wobec wyzwań Europejskiego Zielonego Ładu. [Prezentacja na konferencji] Przemiany w rolnictwie – współczesne wyzwania ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, KEiOP, SGGW w Warszawie, Warszawa 18.04.2023. http://keiop.ieif.sggw.pl/wp-content/uploads/poczta_w_zielony_lad_18_04_2023.pdf

Plan prezentacji

- Uwagi wstępne
- EZŁ, rolnictwo, klimat
- EZŁ a konsumpcja żywności
- Symulacja wyników produkcyjnych i ekonomicznych rolnictwa na skutek wdrożenia *Strategii od pola do stołu*
- Krajowy Plan Strategiczny dla WPR 2023-2027 a wyzwania dla rolnictwa wynikające z EZŁ
- EZŁ – rolnicy – konsumenci - uwagi końcowe

Uwagi wstępne

Europejski Zielony Ład

Strategia na rzecz **wzrostu**, której celem jest przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w **nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce**, która:

- w 2050 r. osiągnie **zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto**,
- w ramach której **wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wzrostu wykorzystania zasobów naturalnych**.

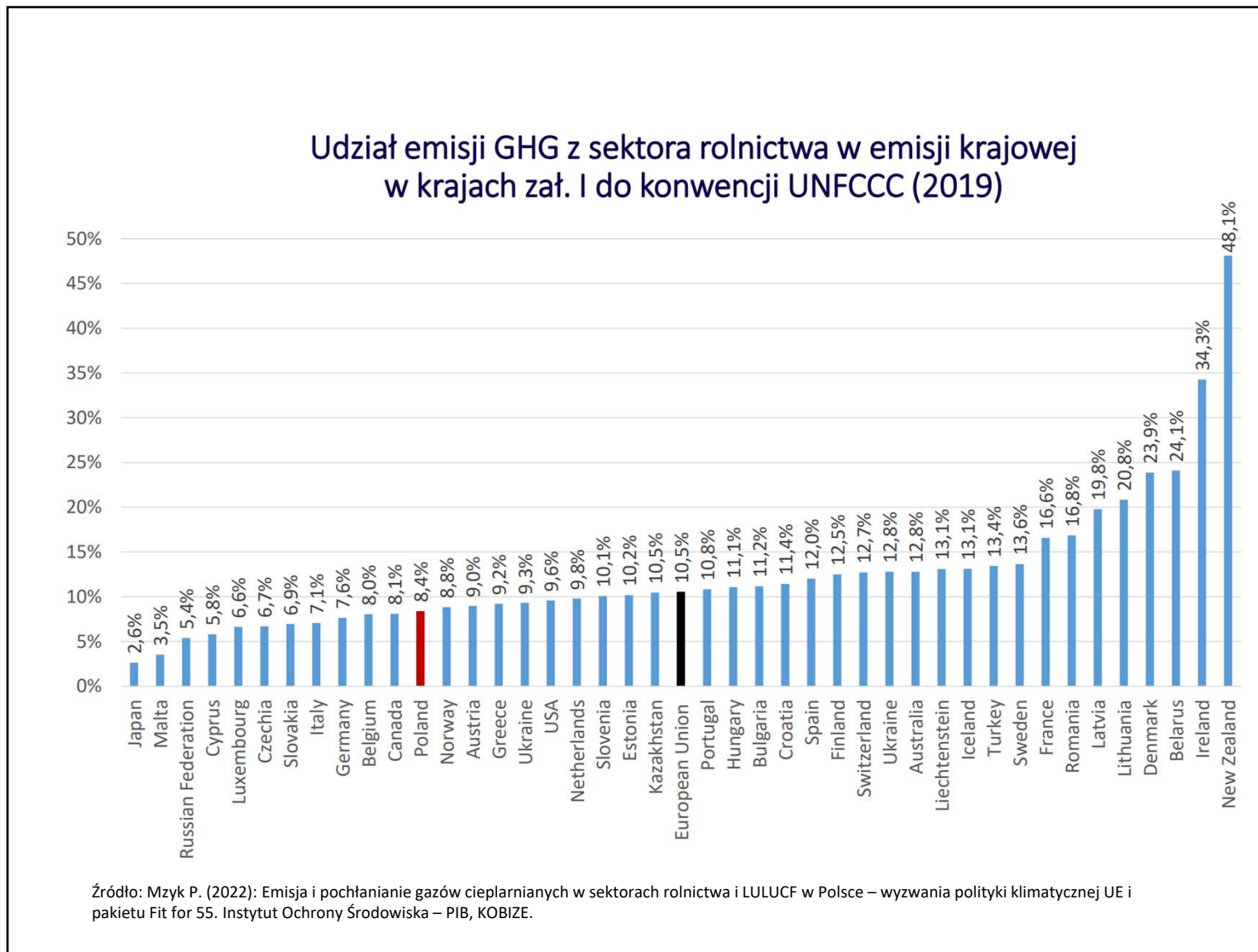
Europejski Zielony Ład

- Art. 191 Traktatu Lizbońskiego - *Zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska oraz ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych*
- EZŁ – ogłoszony przez KE UE w grudniu 2019 r.

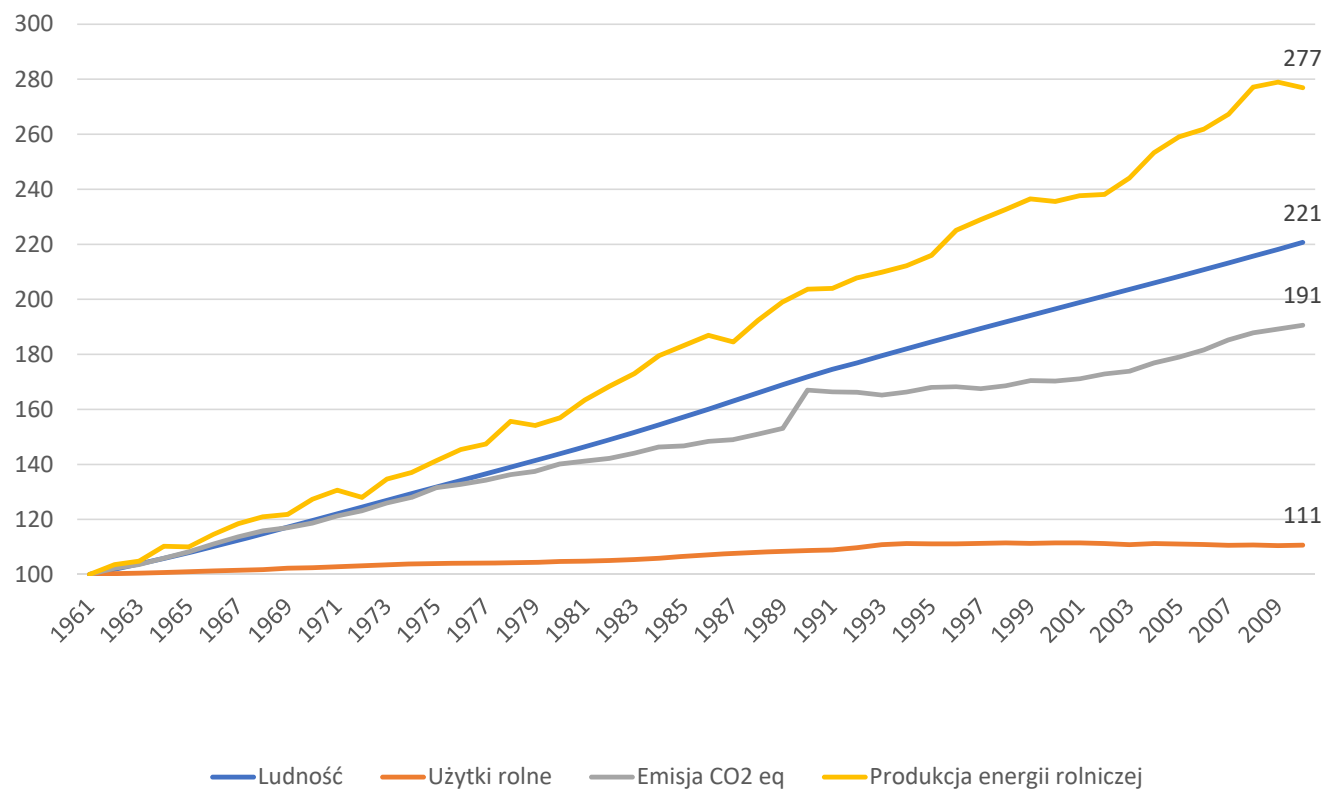
Kontekst wdrażania:

- Pandemia Covid-19
- Agresja Rosji przeciwko Ukrainie
- Inflacja, symptomy recesji
- Destabilizacja światowych rynków rolnych i żywnościowych

EZŁ, rolnictwo, klimat

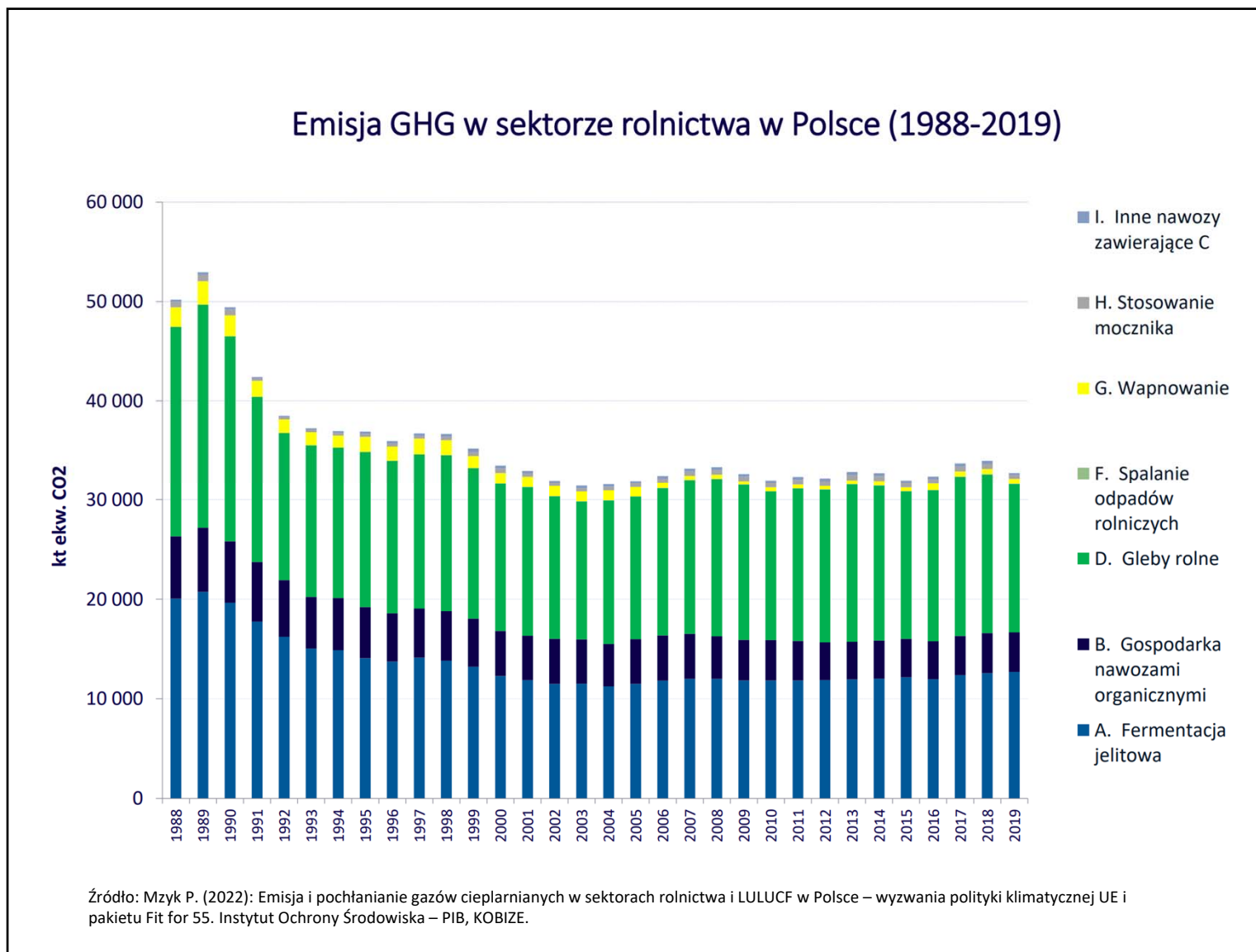

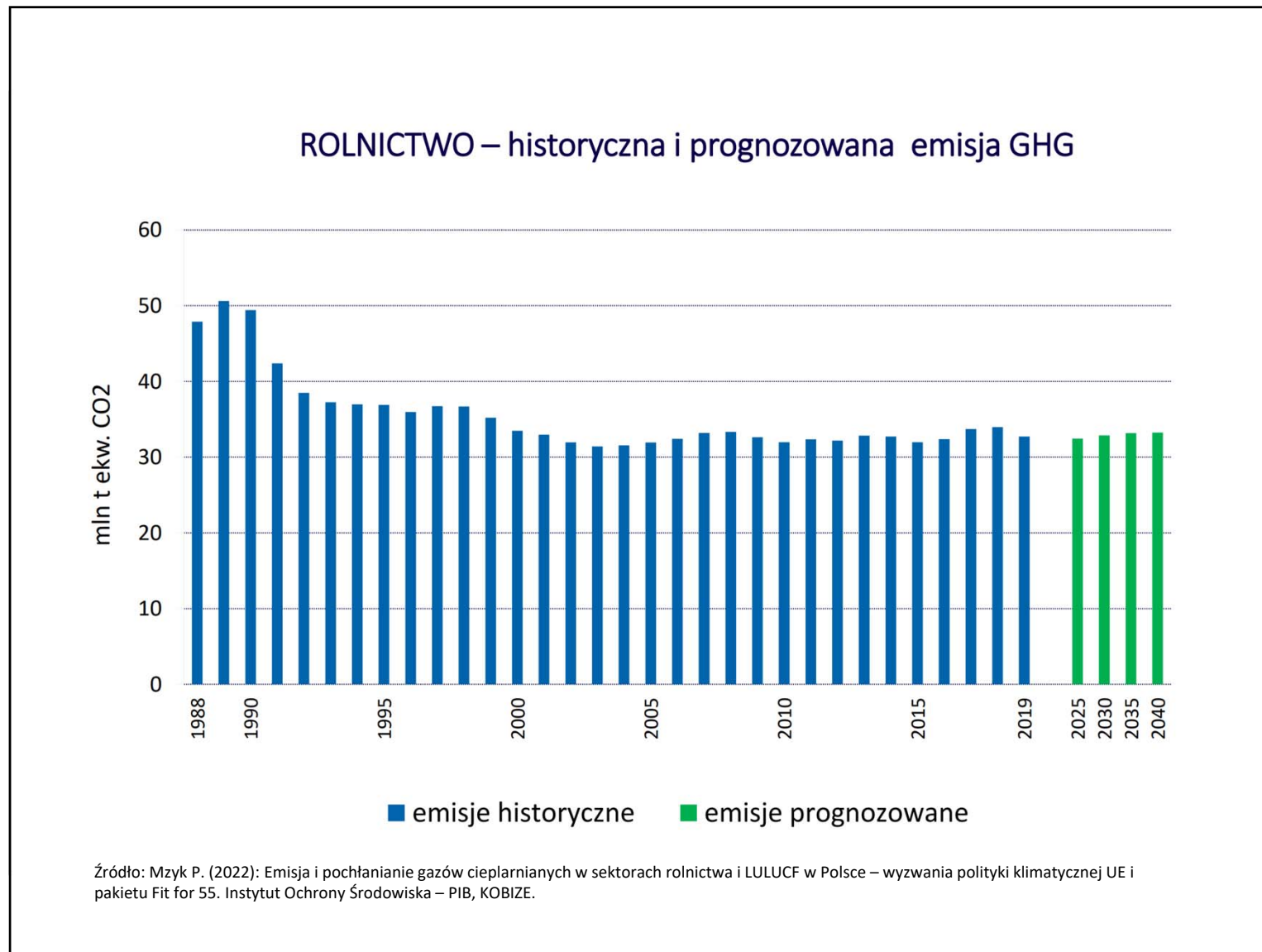
Rolnictwo światowe a produkcja energii i emisja CO₂

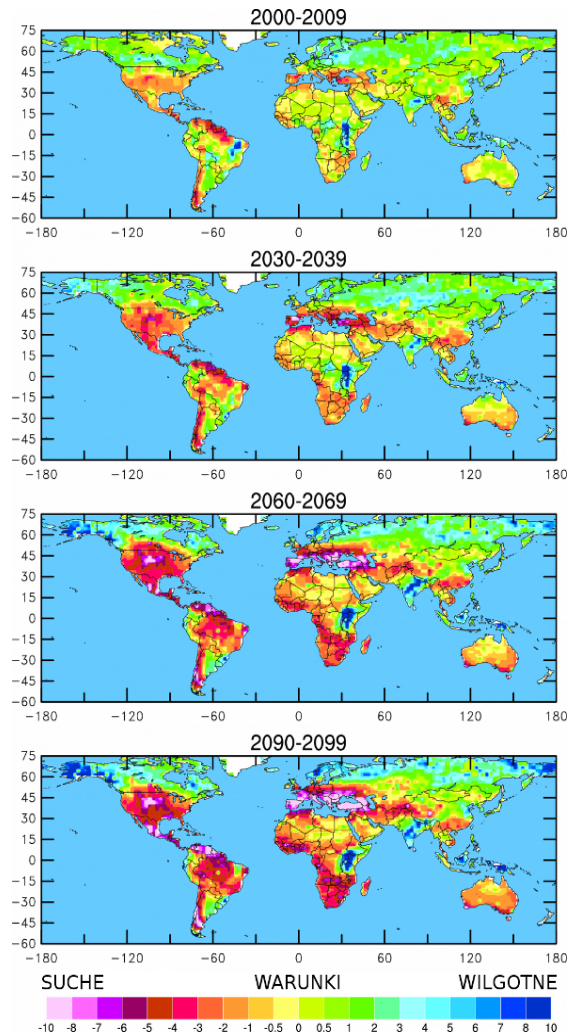
Źródło: Sadowski A. Światowe rolnictwo a wyżywienie i klimat. Analiza ostatniego półwiecza. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

Wpływ globalnego ocieplenia na warunki dla produkcji rolnej

Mapy przedstawiają potencjalne zagrożenie suszami w przyszłości oszacowane na podstawie aktualnych projekcji przyszłych emisji gazów cieplarnianych.

Nie należy ich traktować jako prognoz, między innymi dlatego, że rzeczywiste koncentracje gazów cieplarnianych będą zależęć od podejmowanych przez ludzkość decyzji.

Wykreślony na mapach wskaźnik Palmera jest dodatni dla warunków szczególnie wilgotnych a ujemny dla szczególnie suchych dla danego obszaru. Wartości poniżej -4 oznaczają skrajną suszę.

Źródło: Popkiewicz M. na podstawie: Skeptical Science: Positives and negatives of global warming i Skeptical Science: Positives and negatives of global warming część druga.

Europejski Zielony Ład a rolnictwo

Źródło: Komisja Europejska

Zielony Ład - Strategia „Od pola do stołu”

Zapewnienie Europejczykom zdrowej, przystępnej cenowo i zrównoważonej żywności

Przeciwdziałanie zmianie klimatu

Ochrona środowiska naturalnego i zachowanie różnorodności biologicznej

Godziwe zyski w łańcuchu żywnościowym

Wspieranie rolnictwa ekologicznego

Źródło: Komisja Europejska

EZŁ - Strategia „Od pola do stołu”

Cele do 2030 r. skierowane do rolników i konsumentów

- Zmniejszenie zużycia chemicznych środków ochrony roślin i związanego z nimi zagrożenia o 50%;
- Zmniejszenie zużycia nawozów sztucznych o co najmniej 20%;
- Zmniejszenia zużycia antybiotyków o 50%;
- rozwój produkcji ekologicznej - 25 % powierzchni użytków rolnych;
- Dobrostan zwierząt;
- Ograniczanie marnowania i fałszowania żywności.

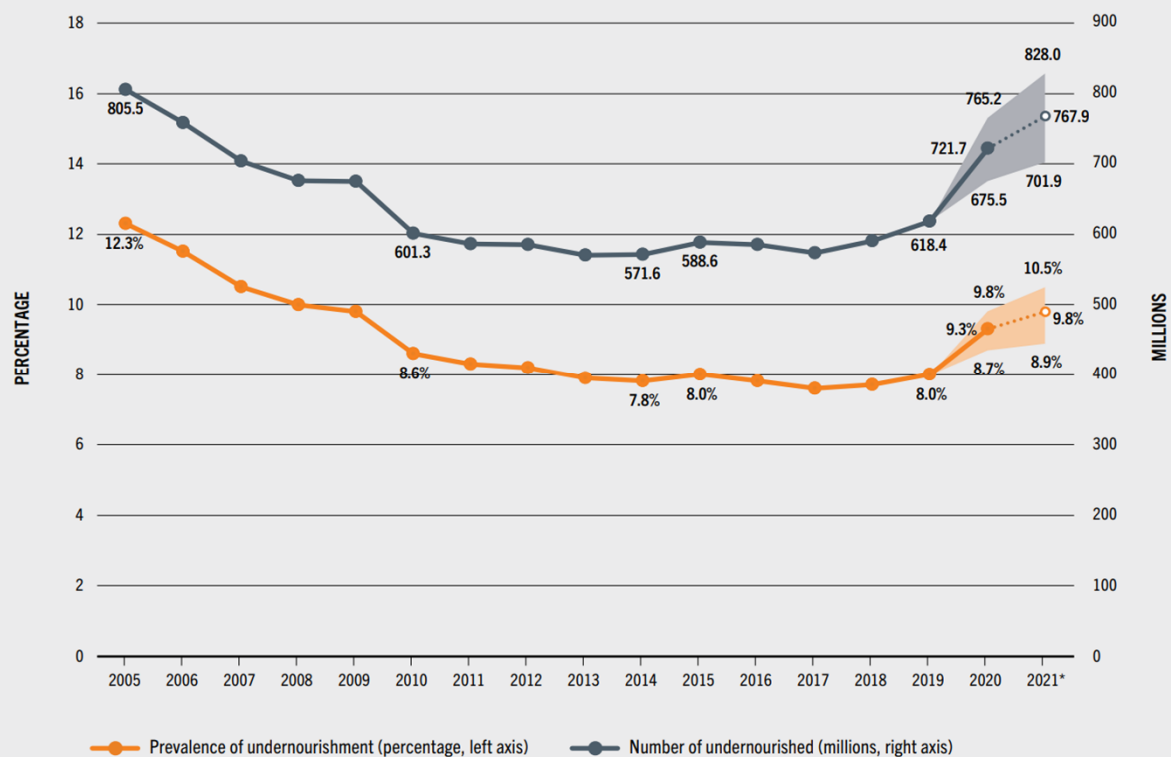
EZŁ nie jest „prawem” ale znajduje odzwierciedlenie w WPR 2023-2027 i będzie znajdował w latach następnych.

Źródło: Komisja Europejska

EZŁ a konsumpcja żywności

- Popyt na żywność
- Oczekiwania konsumentów

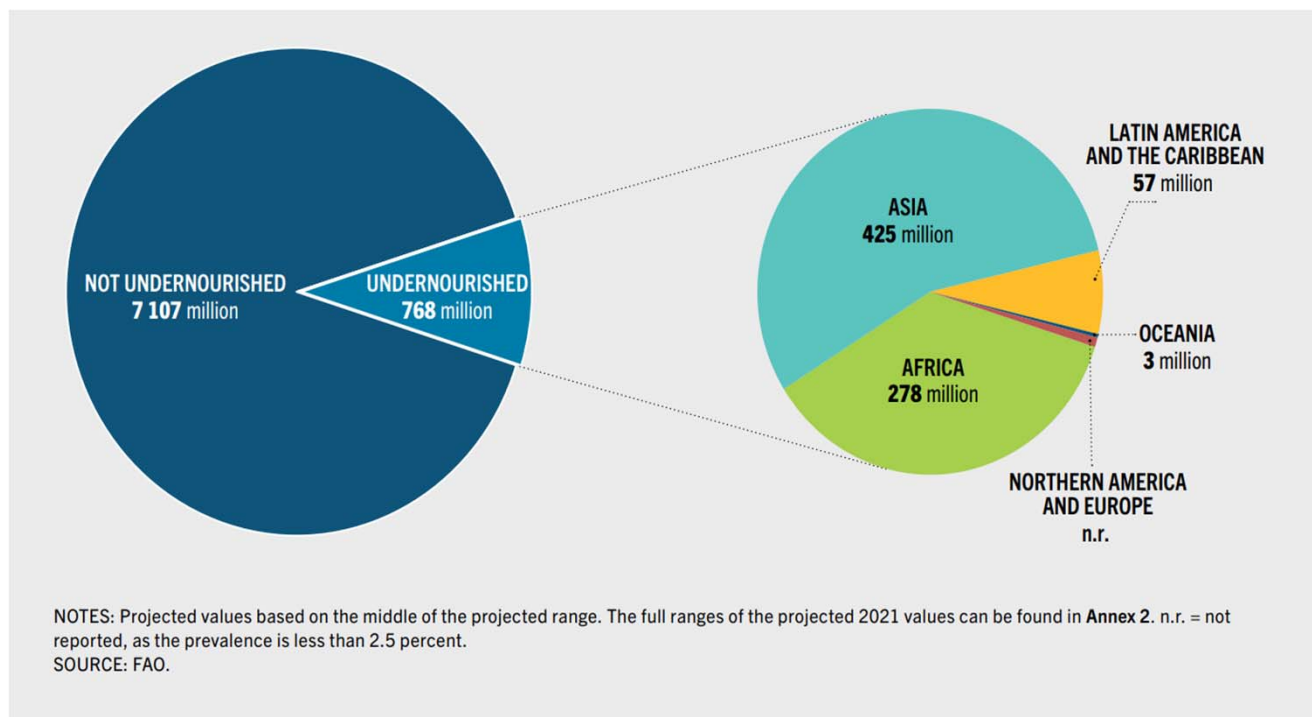
Liczba i udział osób niedożywionych

Źródło: The state of food security and nutrition in the world. Food and Agriculture Organization of the United Nations International Fund for Agricultural Development | United Nations Children's Fund United Nations World Food Programme | World Health Organization Rome, 2022

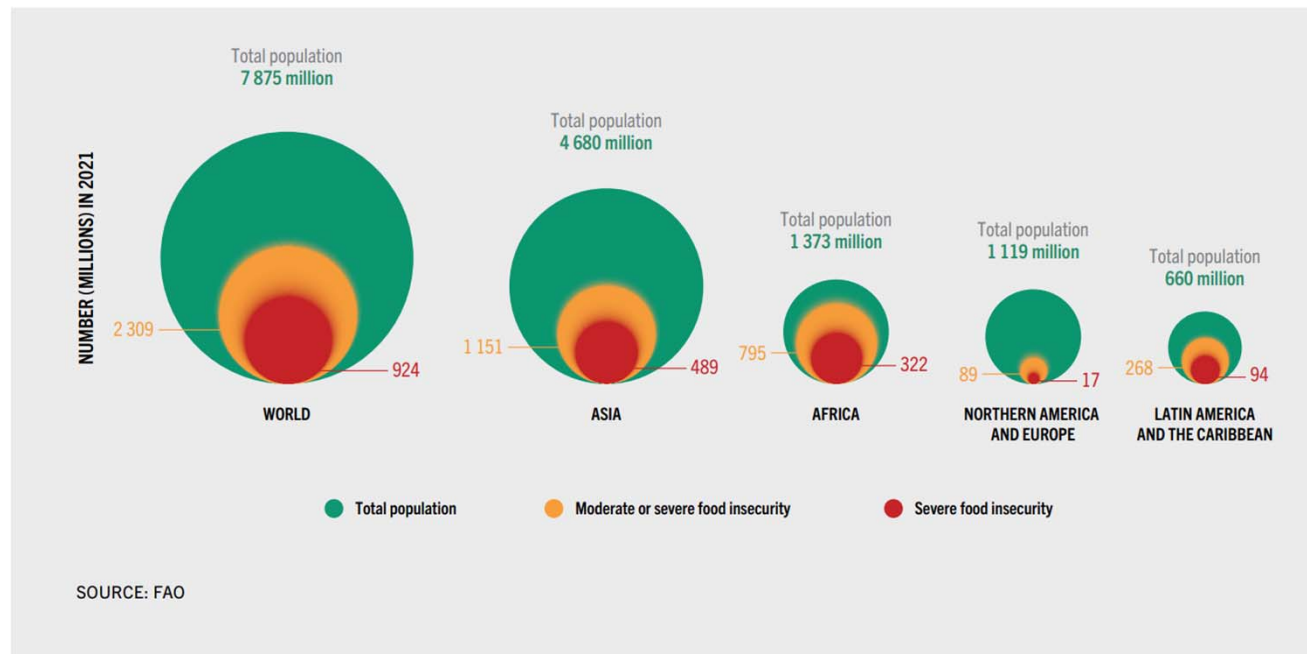

Niedożywienie według regionów świata

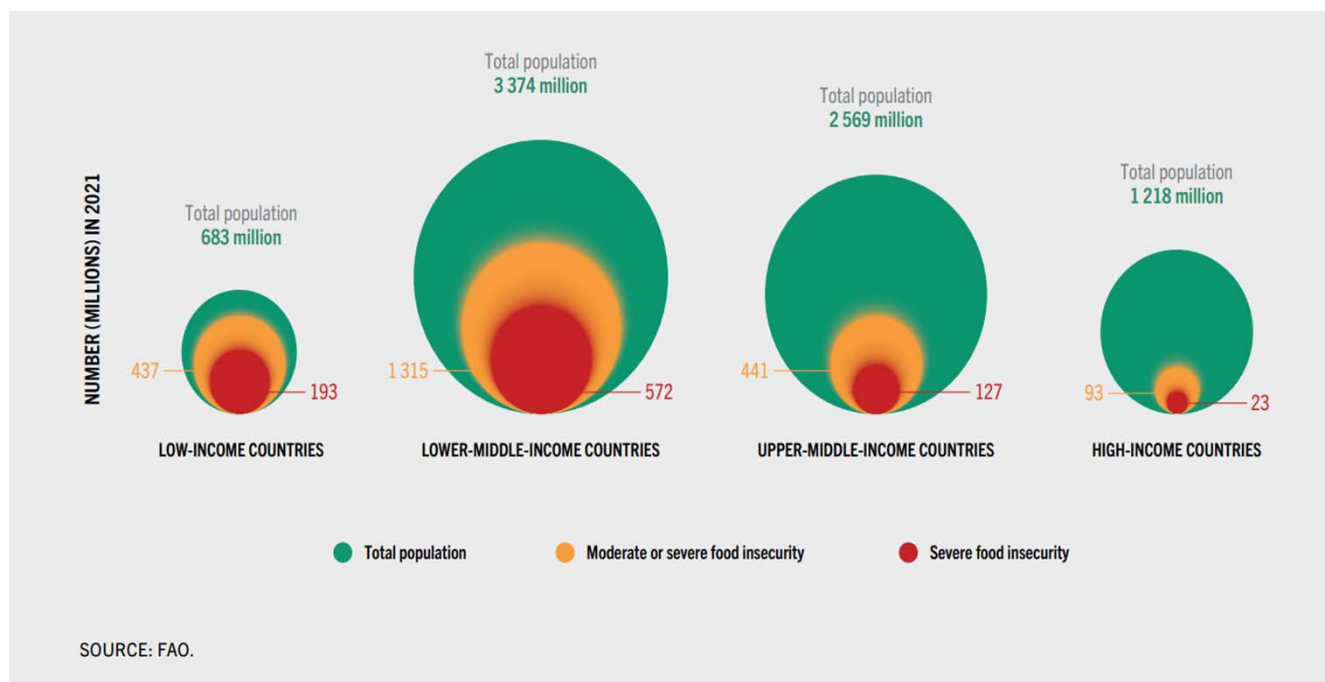
Źródło: The state of food security and nutrition in the world. Food and Agriculture Organization of the United Nations International Fund for Agricultural Development | United Nations Children's Fund United Nations World Food Programme | World Health Organization Rome, 2022

Zagrożenie bezpieczeństwa żywnościowego według regionów świata

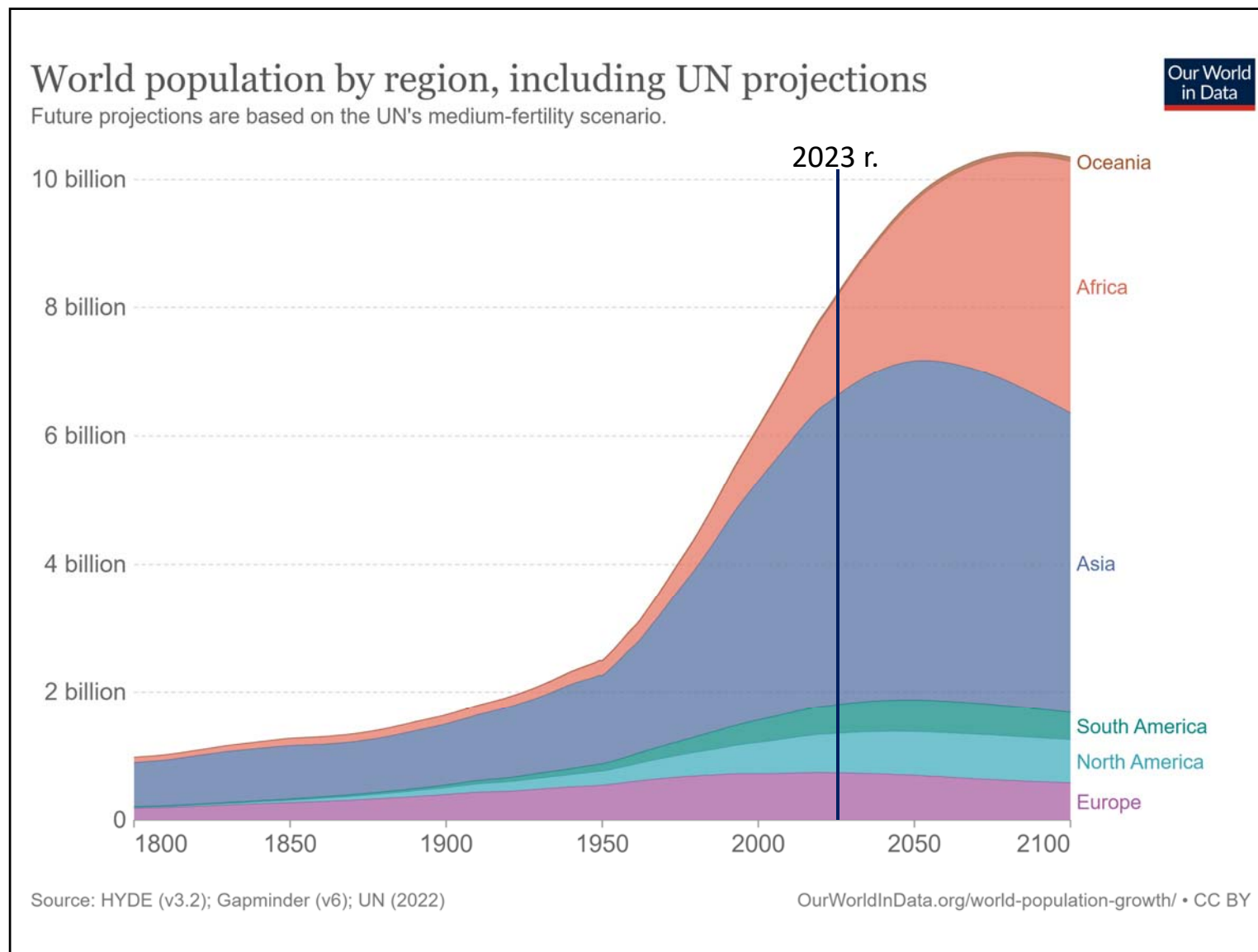

Źródło: The state of food security and nutrition in the world. Food and Agriculture Organization of the United Nations International Fund for Agricultural Development | United Nations Children's Fund United Nations World Food Programme | World Health Organization Rome, 2022

Zagrożenie bezpieczeństwa żywnościowego według poziomu rozwoju gospodarczego krajów

Źródło: The state of food security and nutrition in the world. Food and Agriculture Organization of the United Nations International Fund for Agricultural Development | United Nations Children's Fund United Nations World Food Programme | World Health Organization Rome, 2022

Wartość energetyczna spożycia żywności na świecie w latach 2016-2018 – w kilokaloriach na 1 mieszkańca dziennie

Wyszczególnienie	Energia		
	ogółem	pochodzenia	
		roślinnego	zwierzęcego
Świat	2 919	2 396	523
Afryka	2 602	2 401	201
Afryka Wschodnia	2 201	2 048	153
Ameryka Północna	3 747	2 739	1 008
Ameryka Południowa	3 061	2 334	727
Azja	2 835	2 366	469
Europa	3 379	2 440	939
Oceania	3 313	2 321	992

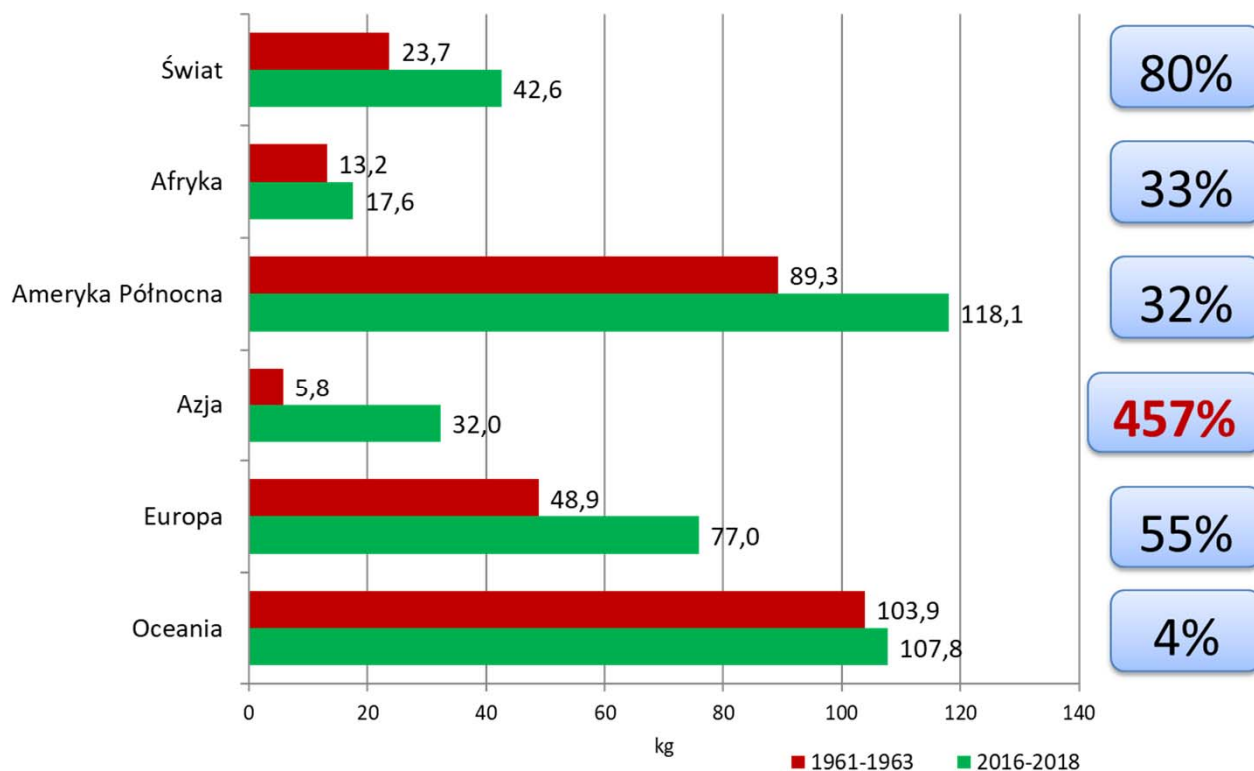
Źródło: Kwasek M., Kowalczyk S., Krzyżanowski J. Bezpieczeństwo żywnościowe i systemy rolnicze, materiał IERIGZ-PIB, Warszawa 2021.

Spożycie białka na świecie w latach 2016-2018 (w gramach na 1 mieszkańca dziennie)

Wyszczególnienie	Białko		
	ogółem	pochodzenia	
		roślinnego	zwierzęcego
Świat	82,5	49,7	32,8
Afryka	68,2	53,0	15,2
Afryka Wschodnia	58,2	48,0	10,2
Ameryka Północna	111,2	40,9	71,3
Ameryka Południowa	86,6	39,7	46,9
Azja	79,8	51,7	28,1
Europa	102,6	44,9	57,7
Oceania	102,3	36,3	66,0

Źródło: Kwasek M., Kowalczyk S., Krzyżanowski J. Bezpieczeństwo żywnościowe i systemy rolnicze, materiał IERIGZ-PIB, Warszawa 2021.

Zmiany w spożyciu mięsa na świecie w latach 1961-2018 – w kilogramach na mieszkańca rocznie

Źródło: Kwasek M., Kowalczyk S., Krzyżanowski J. Bezpieczeństwo żywnościowe i systemy rolnicze, materiał IERIGZ-PIB, Warszawa 2021.

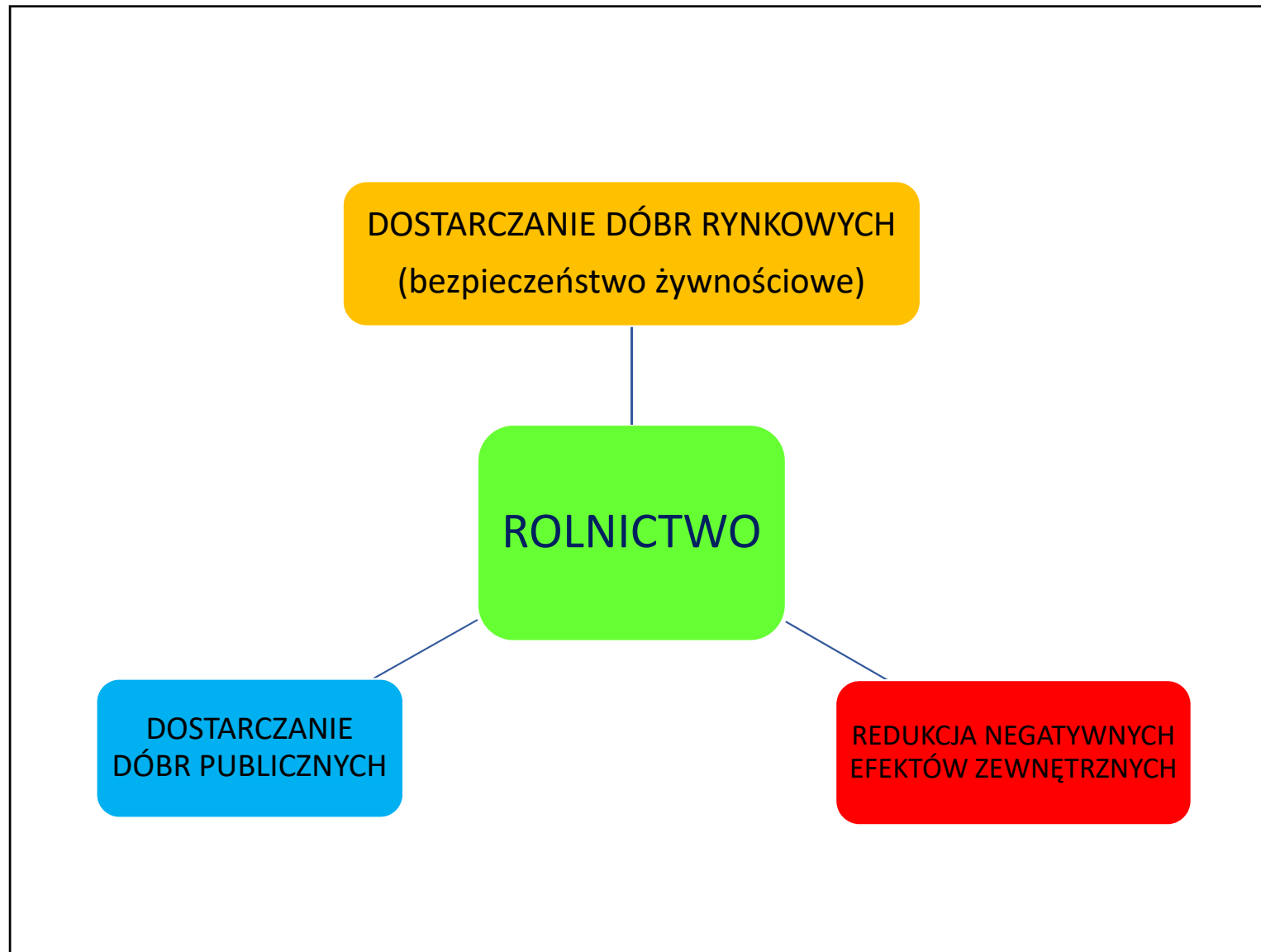
Uwarunkowania popytowe – kilka uwag

- Z wielu powodów, od zdrowotnych po etyczne, zrozumiałe są postulaty i apele dotyczące ograniczenia spożycia mięsa, ale przestrzeń na to ograniczenie ma miejsce tam, gdzie ta konsumpcja jest wysoka.
- Nie ma podstaw moralnych, ekonomiczno-społecznych i politycznych, by formułować oczekiwania wobec mieszkańców tych regionów gdzie konsumpcja produktów pochodzenia zwierzęcego jest niska, że mają pozostać przy dzisiejszym poziomie i strukturze konsumpcji żywności.
- Według prognoz FAO, wraz ze wzrostem dochodów ludności oraz zmianą we wzorcach konsumpcji żywności, **popyt na żywność wzrośnie o 70%** do 2050 roku.
- Bank Światowy prognozuje, że **popyt na mięso i przetwory mięsne wzrośnie o 85%** do 2030 roku.
- Ograniczenie popytu na żywność z powodu stabilizacji liczby ludności może wystąpić za około 50 lat.

Oczekiwania względem rolnictwa

- Zapewnienie fizycznego wymiaru bezpieczeństwa żywnościowego – konieczne zwiększenie produkcji.
- Wysoka jakość zdrowotna produkowanej żywności (bezpieczeństwo żywności) – poprawa jakości żywności.
- Zagwarantowanie relatywnej taniaści żywności (ekonomiczny wymiar bezpieczeństwa żywnościowego) - w wielu krajach słabo rozwiniętych niewysokie ceny produktów rolnych są warunkiem ich ekonomicznej dostępności żywności.
- Ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.
- Zmniejszenia zużycia niektórych przemysłowych środków produkcji (nawozy mineralne, środki ochrony roślin, antybiotyki).
- Zmniejszenia zużycia wody.
- Poprawa dobrostanu zwierząt gospodarskich.
- Zachowanie i rozwój bioróżnorodności.

Kierunki rozwiązań

Możliwe rozwiązania w skali globalnej muszą mieścić się w dwóch zasadniczych kierunkach:

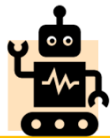
(1) ograniczania popytu na dobra pochodzące z rolnictwa:

- Spadek przyrostu naturalnego,
- Zmiana modelu diety (mniejsze spożycie produktów pochodzenia zwierzęcego),
- Zmniejszenie marnotrawstwa produktów rolnych i gotowej żywności (dotyczy około 1/3 wytworzonych produktów rolnych i żywnościowych);

i/lub

(2) zwiększania produktywności rolnictwa, czyli wytwarzania większej ilości dóbr przy nierosnącej, a nawet mniejszej, ilości wykorzystywanych zasobów i ponoszonych nakładów lub poprzez stosowanie zasobów alternatywnych (np. wiedza).

Wybór „złotego” środka dla rolnictwa

Nowy produktywizm –

Rozwiązanie problemów przynosi tylko postęp i rozwój

Konsensus – rozwój zrównoważony

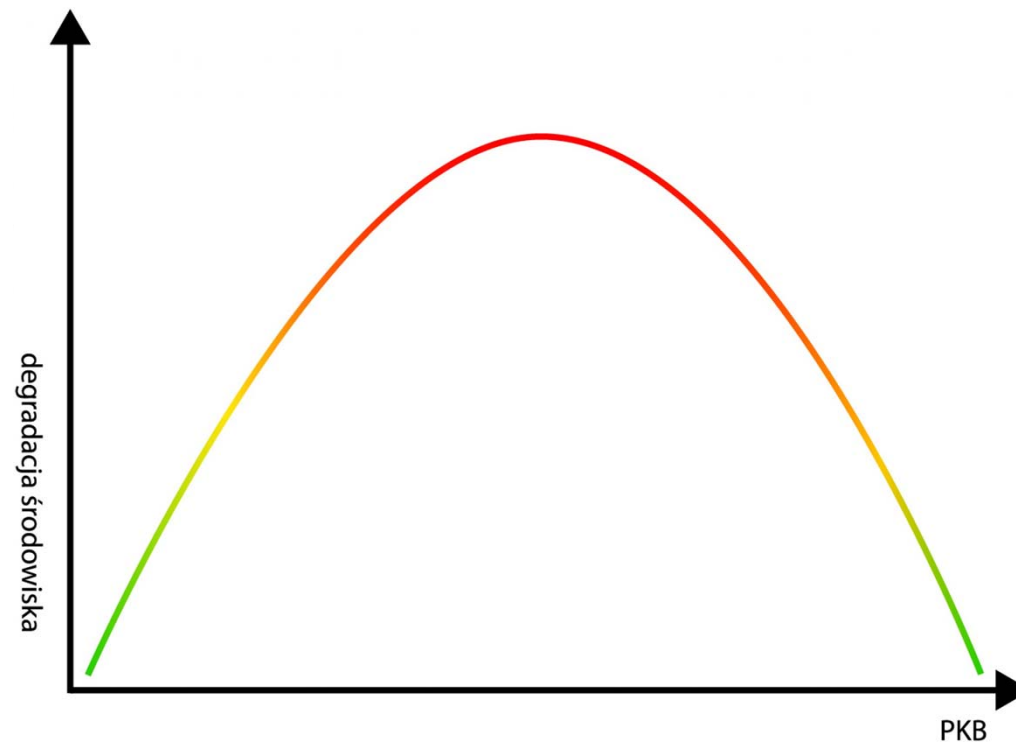
Dbałość o środowisko,
glebę i klimat
Wykorzystanie
nowoczesnych
technologii

Radykalny ekologizm

rolnictwo niszczy ekosystemy,
prowadzi do zaniku bioróżnorodności,
prowadzi do zmian klimatycznych
najważniejszym celem rolnictwa winno być świadczenie usług ekosystemowych

Czy postęp samoistnie jest odpowiedzią na
problemy środowiskowe?
Środowiskowa krzywa Kuznetsa

Czy tylko rolnictwo ekologiczne jest jedyną alternatywą, czy potrzebne są inne?

- Czy jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe?
- Wysokie zapotrzebowanie rolnictwa ekologicznego na zasoby i nakłady w przeliczeniu na 1 jednostkę produktu.
- Kwestia zagospodarowania TUZ w skali globalnej.
- Brak równowagi między produkcją roślinną i zwierzęcą.
- Utrata organicznego charakteru gospodarstwa i organizacji produkcji rolniczej.
- Procesy koncentracji i intensyfikacji w rolnictwie ekologicznym.
- Procesy „specjalizacji” ekologicznej a kwestia bioróżnorodności.
- Wysokie koszty produkcji i ceny produktów ekologicznych (ekonomiczny wymiar bezpieczeństwa żywnościowego).

Czy tylko rolnictwo ekologiczne jest alternatywą?

Różnice w wysokości plonów między uprawami ekologicznymi i konwencjonalnymi według regionów agroekologicznych oszacowane na podstawie danych FADN (%)

Uprawy	Europa Centralna - regiony północne	Europa Centralna - regiony południowe	Europa Północna	Europa Południowa
Zboża	-42,9	-34,1	32,2	-16,1
Pszenica	-44,0	-34,4	40,6	-12,0
Kukurydza	-32,3	-22,1	:	-4,6
Oleiste	-56,7	-31,8	- 41,6	-11,4
Warzywa	-42,1	-43,6	40,6	-11,5
Owoce	-51,3	-57,1	35,9	-22,5
Trwałe użytki zielone	-8,5	-20,9	-5,2	-11,6

Źródło: Modelling environmental and climate ambition in the agricultural sector with the CAPRI model. Joint Research Centre, Technical Report 121368. EU 2021.

Poszukiwanie alternatyw rozwoju rolnictwa?

Przykład - rolnictwo regeneracyjne

Raport „Regenerative Agriculture in Europe...” Komitetu Doradczego ds. Nauki Akademii Europejskich (ang. European Academies' Science Advisory Council, EASAC) (2022)

Rolnictwo regeneracyjne uznaje za ważne:

- dbałość o glebę, krajobraz i środowisko, oraz nie wyklucza:
  - stosowania nowoczesnej technologii hodowli roślin i zwierząt, uprawy roli i chowu zwierząt, stosowania nawozów mineralnych i pestycydów,
- ale,
przy ograniczonym, bardziej ukierunkowanym ich stosowaniu.

Symulacja wyników
produkcyjnych i ekonomicznych
rolnictwa na skutek wdrożenia
EZŁ, a głównie
Strategii od pola do stołu

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWiR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

Scenariusze wdrożenia podstawowych założeń *Strategii od pola do stołu*

Scenariusz I - bez Europejskiego Zielonego Ładu

Scenariusz II - wdrożenie w całości założeń EZŁ

Dodatkowe założenia:

- rolnictwo ekologiczne nie obejmie podstawowych upraw (głównie prowadzone będzie na TUZ, gdzie obniżka plonów jest niewielka);
- wdrożeniu EZŁ będzie towarzyszył rozwój rolnictwa precyzyjnego;
- analizę wykonano w cenach roku 2021;
- przyjęto spadek powierzchni analizowanych upraw jako skutek obowiązkowego wyłączenia gruntów z produkcji.

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWiR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

Dane dla okresu referencyjnego (średnie dla lat 2017-2019) oraz założenia ogólne przyjęte dla poszczególnych scenariuszy

Wyszczególnienie	Stan aktualny (2017-2019)	Scenariusze na rok 2030	
		Scenariusz - bez EZŁ	Scenariusz - wdrożenie EZŁ
Udział rolnictwa ekologicznego w powierzchni UR (%)	3,40	6,20	25,00
Powierzchnia rolnictwa ekologicznego (tys. ha. UR w dkr)_	496	851	3 432
Powierzchnia rolnictwa precyzyjnego (tys. ha UR w dkr)	317	633	3 097

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWiR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

Łączna produkcja analizowanych gatunków wg przyjętych scenariuszy (stan 2017-2019 = 100)

Wyszczególnienie	Scenariusz 2030 r. - bez EZŁ		Scenariusz 2030 r. - wdrożenie EZŁ	
	na 1 ha	ogółem	na 1 ha	ogółem
Pszenica ozima	109	94	94	81
Pszenica jara	113	97	98	84
Pszennyto	105	88	91	76
Żyto	100	83	87	72
Jęczmień	99	106	86	92
Owies	105	87	95	79
Rzepak	107	116	93	101
Kukurydza na ziarno	115	139	100	121
Buraki cukrowe	106	103	91	88
Ziemniaki	103	92	89	80
Jabłka	99	111	81	90
Truskawki	99	111	78	88
Porzeczki	101	112	88	98
Ogółem	x	102	x	87

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWIR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

Udział wartości produkcji ekologicznej, konwencjonalnej i precyzyjnej dla analizowanych gatunków według głównych systemów produkcji dla przyjętych scenariuszy (razem =100)

Wyszczególnienie	Stan aktualny			Scenariusz - bez EZŁ				Scenariusz - wdrożenie EZŁ			
	Lata 2017-2019			Rok 2030							
	Eko.	Konw.	Razem	Eko.	Konw.	Prec.	Razem	Eko.	Konw.	Prec.	Razem
Pszenica ozima	0	100	100	0	91	9	100	1	57	42	100
Pszenica jara	1	99	100	1	92	7	100	3	61	37	100
Pszennyto	1	99	100	1	92	7	100	3	63	34	100
Żyto	3	97	100	5	90	5	100	17	56	27	100
Jęczmień	0	100	100	1	93	6	100	2	67	31	100
Owies	5	95	100	9	89	2	100	28	59	13	100
Rzepak	0	100	100	0	82	17	100	1	14	85	100
Kukurydza (ziarno)	0	100	100	1	92	7	100	2	64	34	100
Buraki cukrowe	0	100	100	0	88	12	100	0	41	59	100
Ziemniaki	0	100	100	1	95	4	100	2	77	21	100
Jabłka	3	97	100	5	93	2	100	21	69	10	100
Truskawki	2	98	100	4	92	4	100	18	60	21	100
Porzeczki	4	96	100	7	89	4	100	27	57	16	100
Razem	1	99	100	1	91	8	100	5	58	37	100

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWIR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

EZŁ – potencjalne skutki

Wdrożenie pełnej przewidzianej w EZŁ redukcji ochrony roślin (50 proc.) i poziomu nawożenia (20%) bez odpowiedniego przygotowania spowodowałoby:

- spadek plonów i pogorszenie ich jakości,
- co najmniej kilkunastoprocentowy **spadek produkcji (13%)**,
- podobny **spadek dochodów rolników (11%)**,
- **pogorszenie bezpieczeństwa żywnościowego** w wymiarze fizycznym (mniejsza produkcja rolna) i ekonomicznym (wyższe ceny żywności),
- **utrata przewag w handlu zagranicznym żywnością**,
- wdrożenie systemu rolnictwa ekologicznego na 25% UR pogłębiłoby spadek produkcji rolnej (*produktywność ziemi w rolnictwie ekologicznym jest niższa niż w konwencjonalnym*).

Uwaga. Wyniki analizy zamieszczone w Raporcie są prognozą ostrzegawczą a ich głównym celem jest wskazanie koniecznych działań i dostosowań, w tym we WPR!

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWiR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

EZŁ – potencjalne skutki

Relacja kosztów ochrony roślin i nawożenia do wartości produkcji roślinnej wskazuje, że istnieją uzasadnione środowiskowo i ekonomicznie przesłanki do implementacji wielu elementów EZŁ w rolnictwie polskim, tzn. można:

- zachować poziom produkcji a także go zwiększać (aspekt bezpieczeństwa żywnościowego),
- zmniejszyć zużycie chemicznych środków plonotwórczych (aspekt środowiskowy),
- poprawić efektywność techniczną wytwarzania (aspekt ekonomiczny).

➤ **Odpowiedzią na EZŁ muszą być nowoczesne technologie!**

➤ **Inwazja Rosji w Ukrainie stawia wdrożenie EZŁ w nowym świetle:**

- ✓ **podnosi wagę bezpieczeństwa żywnościowego,**
- ✓ **dowodzi konieczności wdrażania technologii nakładooszczędnych (w tym energooszczędnych).**

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWiR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

EZŁ – potencjalne skutki

Skuteczną metodą implementacji wymogów EZŁ jest **rolnictwo precyzyjne**:

- zapewnia utrzymanie wydajności nie mniejszych niż rolnictwo konwencjonalne,
- jest efektywne technicznie i ekonomicznie,
- jest korzystne dla środowiska i klimatu,
ale
- wymaga wysokich nakładów inwestycyjnych.

EZŁ a rolnictwo precyzyjne

- Areal 50 ha UR stanowi granicę, przy której istnieje technologiczne i ekonomiczne uzasadnienie stosowania rozwiązań rolnictwa precyzyjnego.
- Wg PSR 2020 gospodarstw powyżej 50 ha UR w Polsce jest około 40 tysięcy (3%), użytkują 5 mln ha UR (35%).
- Wdrożenie zasad rolnictwa precyzyjnego to przeciętnie koszt rzędu 150-300 tys. zł na gospodarstwo (wg cen 2021 r.).

Szacunek sektorowy: 0,8-1,5 mld zł/rok do 2030 r.

Źródło: Raport „Wpływ Europejskiego Zielonego Ładu na polskie rolnictwo”, przygotowany przez: IUNG-PIB, IRWiR PAN i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu. Wyd. Polityka Insight, 2022.

**Krajowy Plan Strategiczny
dla WPR 2023-2027 a wyzwania dla
rolnictwa wynikające z EZŁ**

PS WPR – Plan finansowy 2023-2027 (ceny bieżące)

Plan finansowy dotyczy lat 2023-2027 - łączny budżet obu filarów WPR wyniesie 22 218 mln euro,

- I filar -15 618 mln euro,
- II filar - 6 600 mln euro.

2 mld (+ 0,8 mld)

Przesunięcie środków (w wysokości 30% alokacji) z II filaru na I filar spowoduje, że kwoty będą następujące:

- I filar – 17 237 mln euro,
- II filar – 4 686 mln euro.

Źródło: Krajowy Plan Strategiczny dla WPR 2023-2027, MRiRW, 2022.

PSR WPR a możliwości rozwojowe

II FILAR WPR 2023-2027

UE 4 686 mln euro

**Razem środki publiczne 7 799
mln euro**

Źródło: Krajowy Plan Strategiczny dla WPR 2023-2027, MRiRW, 2022.

PS WPR - Plan finansowy a możliwości interwencji – II filar (ceny bieżące)

2007-2013 - 17,4 mld euro - **2,5 mld euro/1rok**

2014-2020 - 13,6 mld euro - **1,95 mld euro/rok**

2023-2027 - 7,8 mld euro - **1,55 mld euro/rok**

*Na cele inwestycyjne (modernizacyjne) – **około 50% poziomu z lat 2014-2020***

Źródło: Obliczenia własne.

PSR WPR – czy odpowiada na wyzwania EZŁ?

Wyniki badań nad skutkami EZŁ dla rolnictwa (IRWiR PAN, IUNiG w Puławach i Wydział Ekonomiczny UP w Poznaniu) wskazują m.in, że:

1. WPR 2023-2027 zaprojektowana na szczeblu Komisji jest próbą odpowiedzi na wyzwania EZŁ, jednak uwagę zwraca brak instrumentów wprost dedykowanych realizacji EZŁ.
2. Rozwiązania przyjęte w polskim PS WPR 2023-2027 nie stanowią aktywnej i wystarczającej odpowiedzi na wymogi EZŁ:
  - przesunięcie 30 % środków z II filara WPR na zwiększenie płatności bezpośrednich (PB) spowodowało wzrost roli płatności z I filara do prawie 70% całości wsparcia, czyli pozostało mniej środków ukierunkowanych na wspieranie rozwoju,
  - 25% całości środków z PB przeznaczono na tzw. ekoschematy, w tym głównie na ekoschemat nazwany „rolnictwo węglowe” (bez pomiaru efektów),
  - istotnemu zmniejszeniu w PS WPR 2023-2027 uległa kwota środków w II filarze WPR, co ograniczyło możliwości wspierania działań nakierowanych na cele wsparcia modernizacyjnego (w tym kluczowych z punktu widzenia EZŁ inwestycji z zakresu rolnictwa precyzyjnego),
  - znaczna część środków z I i II filara WPR jest słabo ukierunkowana, środki są rozproszone i wielce wątpliwe jest osiągnięcie nawet celów socjalnych,
  - część działań prośrodowiskowych II filara (np. ONW) w ograniczonym stopniu realizuje cele środowiskowe,
  - przyjęta w polskim PS dla WPR 2023-2027 definicja aktywnego rolnika nie wyklucza ze wsparcia „rolników” nie prowadzących *de facto* działalności rolniczej, a zatem pewna pula środków WPR wypływa poza rolnictwo.

EZŁ – rolnicy – konsumenci uwagi końcowe

Wdrażanie EZŁ w rolnictwie bez akceptacji rolników nie powiedzie się, albo będzie miało charakter pozorny.

EZŁ powinien przynieść korzyści konsumentom żywności.

WPR powinna być efektywną i akceptowalną transmisją EZŁ do rolników i konsumentów żywności.

Aktualnie obowiązujące narzędzia WPR zapisane w PS WPR w ograniczonym stopniu będą w stanie wypełnić tę rolę.

DZIĘKUJĘ